

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΙΒΉ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΝ ΔΙΑΤΡΙΒΗΝ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

ΤΩΝ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ,

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ.

ΥΠΟ Χ. Χ. Χ.

42 ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ

ΤΟΥ Π. Κ. ΠΑΝΤΕΛΗ.

1843.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ

1913

Ἀπάντησις εἰς τὴν αὐτοσχέδιον διατριβὴν περὶ τῆς ἀρχῆς
καὶ τῆς ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν, καὶ περὶ τῆς σχέσεως
τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξου-
σίαν ὑπὸ Χ. Χ. Χ.

Προχθὲς ἐπαρρήσιάσθη εἰς τὸ κοινὸν ἐν φυλλάδιον
ἐπιγραφόμενον «Διατριβὴ αὐτοσχέδιος πε-
ρὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας τῶν
Πατριαρχῶν, καὶ περὶ τῆς σχέσεως τῆς
Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς πρὸς τὴν πολι-
τικὴν ἐξουσίαν ὑπὸ Χ. Χ. Χ.

Ἀνέγνωσα κ' ἐγὼ τὸ πόνημα, διὰ νὰ πληροφο-
ρηθῶ περὶ τῶν ὄσων γράφει· ἀλλ' ἀπήντησα πολ-
λὰ παράξενα. Προστρέχομεν ὅθεν εἰς τὸν Κύριον
Πατέρα τοῦ φυλλαδίου διὰ νὰ μᾶς λύσῃ τὰς ἀπορίας.

Πρῶτον καὶ ἀρχῆν, ἐρωτῶμεν τὸν συγγραφέα, εἰς
ποῖον τῶν, ὡς λέγει, πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν
ζητημάτων, ὅσα ἀνεκινήθησαν σήμερον ἐπαρου-
σιάσθη καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδή ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκ-
κλησία ἀπεσχίσθη ἀπὸ τῆς μιᾶς ἀγί-
ας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλη-
σίας τῶν ἀνατολικῶν ὀρθόδοξων χρι-
στιανῶν, καὶ ὅτι κρίνεται ἀναγκαῖον
νὰ ὑποταγῇ αὐθις εἰς τὸν ἀρχιεπίσκο-
πον Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως; Τοιαύτη κατηγορία ἢ συκοφαντία κατὰ
τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας εἰς ποῖον ἔγγραφον, τυ-
πωμένον, ἢ χειρόγραφον ἐκδεδομένον, ἐπαρουσιάσθη
σήμερον εἰς τὸ κοινόν; Ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι
ὁ κληρὸς τῆς Ἑλλάδος εὐλόγως καὶ δικαίως, ἐζή-
τησεν ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν μόνον νὰ ἀνακηρυχθῇ ὑπὸ
τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἢ ἀνεξαρτη-
σία τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, καθὼς ἀπαιτοῦσιν
αἱ ἱεραὶ διατάξεις τῶν θείων Κανόνων· ἐζήτησε νὰ
ἔχωσιν οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνας Ἐκκλησίαν αὐτοκέφα-
λον, κεκηρυγμένην ὅχι μὲ ἀυθαίρετον καὶ ἀπ' αἰῶ-
νος ἀνήκουστον ἀνακήρυξιν· ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐκκλη-

σιαστικὰς διατάξεις, καθὼς καὶ ἄλλαι ὁμόδοξοὶ Ἐκκλησίαι ἐκηρύχθησαν κατὰ καιροὺς, καὶ ἀνεγνωρίσθησαν.

Ζήτημα δὲ τοιοῦτο, ὁποῖον λέγει ἡ διατριβή, δὲν εἶπεν, οὐδ' ἐφαντάσθη κανεῖς. Καὶ ὁ πατὴρ τῆς διατριβῆς ὄχι μόνον ἐπλάσε πλάσμα, τὸ ὁποῖον δὲν στολίζει παρὰ πολὺ τὴν κεφαλίδα τοῦ φυλαδίου του, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐφριξε νὰ ὀνομάσῃ ἀποσχισθεῖσαν, ἀπαγεὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν Καθολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Τοιαύτην φρικτὴν λέξιν, ἀποσχισθεῖσαν, τὸν ἐρωτῶμεν, ποῖος ὀρθόδοξος τολμᾷ νὰ ἐκφωνήσῃ κατὰ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας; « εἶναι, λέγει, καὶ σεμνύνεται, ὅτι εἶναι μέλος τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι γράφει ἐκ τοῦ καθαροῦ πνεύματος τῆς ἀληθείας. » — Τὸ πιστεύομεν καὶ μαρτυρεῖ καὶ τὸ φυλλάδιον· ἀλλὰ διὰ τί, τὸν ἐρωτῶμεν, ἀντιλέγει εἰς τοὺς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς θεσμούς τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ὁ ἴδιος μετ' ὀλίγον θέλει φανῆν;

Ἐρωτῶμεν τὸν Θεολόγον τοῦτον· Τίς ποτε τῶν ὀρθοδόξων εἶπεν, ὅτι ἡ ἐπωνυμία τοῦ Πατριάρχου σημαίνει ἱερωσύνης τινα βαθμὸν ἀνώτερον; καὶ διὰ τί ἐξοδεύει τόσοὺς λόγους νὰ μᾶς πείσῃ πρᾶγμα γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὅτι δηλαδὴ καὶ ὁ Πατριάρχης εἶναι καὶ αὐτὸς Ἐπίσκοπος ἴσος κατὰ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα μετὰ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους;

Ἐρωτῶμεν. Ἄν, καθὼς λέγει, σελ. 5, τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα διορίζεται ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης Πολιτικῆς Ἀρχῆς, πῶς πάλιν ὑπ' αὐτῆς

καὶ μόνῃς ἀναιρεῖται τὸ ἀξίωμα πολλὰκις πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας; Μήπως ἡ ὑπερτάτη Πολιτικὴ Ἀρχὴ ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀναιρῇ καὶ πολλὰκις καὶ ὀλιγάκις τοὺς Ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Ἀγίων Συνόδων;

Ἐρωτῶμεν. Ποίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν τοῦ Πάπα ἢ πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐντολὴ τοῦ Κυρίου « ἵνα μὴ θένα καλῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς κύριον καὶ καθηγητὴν, εἰς γὰρ ἐστὶ πάντων καθηγητῆς καὶ διδάσκαλος καὶ Κύριος ὁ Χριστός; — Μήπως ὁ Πάπας κράζεται κύριος καὶ καθηγητῆς καὶ διδάσκαλος; ἢ μήπως καταπατοῦσι τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου, ὅσοι λέγονται τὴν σήμερον κύριοι καὶ καθηγηταί;

Ἐρωτῶμεν. Ἄν τὸ Πατριάρχης ὄνομα πρῶτον (καθὼς λέγει) μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Ἱεροσολύμων τὸ μεταχειρίσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Αἰρετικοί, διὸ λέγει) καὶ ἐκατηγορήθησαν ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων (Σελ. 6), ὅσοι λοιπὸν εὐσεβεῖς τὸ μεταχειρίσθησαν ὕστερον καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αὐτὴ ὅλη ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, κατηγορεῖται λοιπὸν καὶ αὐτὴ ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων, ὡς ἀσπυσαμένη ἐπωνυμίαν Ἰουδαϊκὴν καὶ αἰρετικὴν; τοῦτο δὰ εἶναι (καθὼς λέγει) τὸ πολλὰ περίεργον!

Ἐρωτῶμεν. Διὰ τί συκοφαντεῖ τὸν μακάριον Ἱερώνυμον (τὸν ὅποιον ἐννοεῖ ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω ὄνομα τῶν Ὁρθοδόξων); Ἐκεῖνος κατηγορεῖ τοὺς αἰρετικούς Μοντανιστὰς, ὄχι διὰ τί εἶχον Πατριάρχας, ἀλλὰ διότι αὐτοὺς ἔθετον εἰς τὸν πρῶτον τῆς ἱερατείας βαθμὸν, καὶ εἰς ἄλλον δεύτερον τοὺς Κένωνας, τρίτον δὲ καὶ ἔσχατον βαθμὸν ἱερωσύνης ἐδίδον εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς παρὰ τοῖς Ὁρθοδόξοις ἐ-

πέχοντας τὸν τόπον τῶν Ἀποστόλων· καὶ οὕτως ἐποίουν ἀλαζωνικωτέραν τὴν Θρησκείαν». Ταῦτα λέγει, καὶ ἔπειτα ὁ Ἱερώνυμος. Τὸ δὲ φυλλάδιον λέγει, ὅσα λέγει, καὶ προσθέτει, ὡς λόγους τάχα τοῦ ἱερωνύμου, ὅτι τότε « Πατριάρχαι δὲν ἦσαν ἀλλαχοῦ, εἰ μὴ μόνον παρὰ τοῖς Αἰρετικοῖς », (Σελ. 6)· καὶ ἔπειτα εὐθὺς ἐπιφέρει, ὅτι « κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον (τῷ 380 μ. χ.) καὶ οἱ Ἅγιοι Γρηγόριος, ὁ Ναζιανζηνὸς καὶ ὁ Νύσσης, ἀπέδιδον τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Πατριάρχου εἰς διαφόρους Ἐπισκόπους » (ἔστω καὶ μόνον, ὡς τιμητικὴν καὶ δηλωτικὴν τῶν πρεσβειῶν καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν)! Ταῦτα πῶς ἄρα γε τὰ συνάπτει ὁ φυλλάδιογράφος; ἢ μήπως ἦσαν καὶ οἱ Ἅγιοι Γρηγόριοι αἰρετικοί;

Ἐρωτῶμεν Ἄν, ἡ χρῆσις τῆς λέξεως Πατριάρχης, δηλοῦσης τὸ κυριῶς συστηθὲν ἀξίωμα, ἀναφέρεται πρῶτον (καθὼς λέγει) ἐν ἔτει 440. ἀπὸ Χριστοῦ, μήπως καὶ πρὶν φανῆ ἡ χρῆσις τῆς λέξεως πολλοὺς χρόνους πρὸ τῆς Α. Συνόδου καὶ πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου δὲν εἶχον ἄρα γε τὰ προσόντα δικαιώματα τῆς Πατριαρχικῆς ἀξίας οἱ κατὰ τὴν παλαιὰν Ῥώμην (ἕτερον δὲ καὶ οἱ κατὰ τὴν νέαν) καὶ κατ' Ἀλεξανδρείαν καὶ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ προεδρεύοντες Ἱεράρχαι; Καὶ πῶς ἀληθμόνησεν ὁ συγγραφεὺς μας τῆς Α. Οἰκουμενικῆς τὸν σ'. καὶ ζ'. Κανόνα; « Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατέτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐπίσκοπον πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν Ῥώμῃ τοῦτο σύνθηός ἐστιν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν. » κτλ. Ταῦτα δὲ τὰ Πατριαρχικὰ προνόμια τῶν Ἐπισκόπων τούτων τῶν Ἀποστολικῶν Θρόνων· ποῖα τάχα Πολιτικὴ Ἐξουσία εἰς

τούτους τὰ ἔδωκε τοσοῦτους χρόνους πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου; Μήπως τάχα ὁ Νέρων ἢ ἄλλος τις Ῥωμαῖος Αὐτοκράτωρ διώκτης τῆς Ἐκκλησίας;

Ἐρωτῶμεν. Ἄν (ὡς λέγει σελ. 10) « κατ' ἀρχὰς ὠνομάσθησαν Πατριάρχαι μόνον τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν (καὶ ὁ ἀριθμὸς οὗτος λέγει, διέμεινε πολὺν χρόνον) ἤγουν ὁ τῆς Ῥώμης, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, » καὶ περὶ τούτου μᾶς στέλλει νὰ πληροφορηθῶμεν εἰς τὸν κή. Κανόνα τῆς ἐν ἔτει 451, Τετάρτης Οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, τί ἔπαθε λοιπὸν ὁ πέμπτος, ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ὁποίου μάλιστα τὰ πρεσβεῖα ἀνακηρύττει ὁ εἰρημένος κή τῆς Δ' ἁγίων, καθὼς καὶ τὰ τοῦ Ῥώμης; (Περὶ δὲ τῶν ἄλλων τριῶν πατριαρχῶν ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἀναφέρει τίποτε). Ὅσον δὲ περὶ τοῦ πατριαρχείου (καθὼς λέγει), εἰς τὸ ὁποῖον ἀνύψωσεν ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν πατρίδα του, λέγομεν ἀκολούθως.

Ἐρωτῶμεν. Διὰ τί διαφθεῖρει τοὺς λόγους τοῦ Βαλσαμώνος; (Σελ. 11) ὁ Βαλσαμών λέγει, ὅτι τὸ παλαιὸν πάντες οἱ τῶν Ἐπαρχιῶν Μητροπολίται, αὐτοκέφαλοι ἦσαν, καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων συνόδων ἐχειροτονοῦντο (ἤγουν ὑπὸ τῶν ὑποκειμένων εἰς αὐτοὺς Ἐπισκόπων, οἵτινες ἐλέγοντο καὶ ἡ Σύνοδος τῆς ἐπαρχίας: Β. Οἰκουμ. Καν. Β.) Ὁ δὲ φυλλαδογράφος μεταποιεῖ τοὺς Μητροπολίτας εἰς ἀπλῶς Ἐπισκόπους, λέγων, « οἱ δὲ Ἐπίσκοποι, ἰσότημοι καὶ ἰσόβαθοι, ὄντες, οὐδεμίαν εἶχον ἀπ' ἀλλήλων ἐξάρτησιν κατὰ τοὺς πρώτους τρεῖς αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ ». Καὶ ἡ τάξις αὕτη (προσθέτει) διέμεινε σταθερὰ μέχρι τῆς Α. Οἰ-

κουμενικῆς Συνόδου καὶ ὀλίγον ὕστερον! Καὶ διὰ τὴν προκατασκευάσῃ, τοῦτο μᾶς προεῖπε (σελ. 10) καὶ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο τὸ ἄγνωστον, ὅτι « ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῇ ἀπ' ἀρχῆς θείᾳ παραδόσει καὶ πράξει τῶν Ἀποστόλων ἐπομένη καὶ τὸ τῆς Ἱεροσούνης σεπτὸν μυστήριον παρ' αὐτῶν διδαχθεῖσα (ἤθελεν ἴσως νὰ εἶπῃ, διαδοχικῶς παραλαβοῦσα), τρεῖς ἀνέκαθεν καὶ διὰ παντός ἐπρέσβευσε βαθμούς τὸν τοῦ Διακόνου, τὸν τοῦ Ἡρεσβυτέρου, καὶ τρίτον τὸν ἀνώτατον τοῦ Ἐπισκόπου » κ τ. λ. ὠραία καὶ πρόσφυγῆς ἡ προκατασκευή! Ἀλλὰ διὰ τί ὁ Εὐλογημένος δὲν ἐπρόσβεν, ὅτι ὅχι μόνον κιβδηλεύει τοὺς λόγους τοῦ Βασιλικῶνος ἀλλὰ ἀντιλέγει καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνες; Ἄνεῖς τοὺς πρώτους τρεῖς αἰῶνας οἱ Ἐπίσκοποι ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητοι, διὰ τί λοιπὸν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὸν λδ' Κανόνα ἐθέσπισαν, « Τοὺς ἐπίσκοπους ἐκάστου ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκεῖνου γνώμης; » κτλ. Ἄν ἡ τάξις τῆς κατ' αὐτὸν ἀπολύτου ἀνεξαρτησίας τῶν Ἐπισκόπων διέμεινεν, ὡς λέγει, σταθερὰ καὶ ὀλίγον ὕστερον μετὰ τὴν Α. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ποῖα λοιπὸν ἦτο τὰ κατ' αὐτὴν κεκυρωμένα ἀρχαῖα ἔθνη, περὶ τῶν ὁποίων εἶπομεν ἀνωτέρω;

Ἐρωτῶμεν. Ἄν ἡ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐπωνυμία ἀπαντᾷ πρῶτον εἰς τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον, εἰς οὐδὲν δὲ μνημεῖον (καθὼς λέγει Σελ. 11) οὔτε τῶν Ἀνατολικῶν οὔτε τῶν Δυτικῶν δὲν εὐρίσκεται ἢ λέξις μέχρι τοῦ ἔτους 431 (ἡγουν 70 περίπου χρόνους μετὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον,) ἄράγε πρῶτος ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ἐπλάσεν αὐτεξουσιῶς τὴν λέ-

ξιν καὶ τὴν εἰσήγαγεν εἰς ὄλην τὴν ἐκκλησίαν; Καὶ πῶς πάλιν ἔκτοτε ἐλησμονήθη ἕως τοῦ 431, οὐδ' εὐρέθη πλέον εἰς κανένα μνημεῖον οὔτε τῆς Δύσεως οὔτε τῆς Ἀνατολῆς; Ἄλλ' ἡμεῖς στοχαζόμεθα ἀρκετὰ εὐρύχωρον μνημεῖον ἀνατολικὸν ὀλόκληρον τὴν νῆσον Κύπρον, τῆς ὁποίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἐπιφάνιος, ἔτι κατὰ τὸ 790, μνημονεῖ βητικῶς καὶ ὄχι ἀπαξ « τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρείας » καὶ ἐν γένει, καὶ ἰδίως τὸν πολὺ πρὸ τοῦ Μ. Ἀθανασίου Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Ἱερομάρτυρα Πέτρον; (Αἶρεσ. ξη. 1. καὶ Αἶρεσ. ξθ. 1.) Ὅσον δὲ περὶ τῆς λέξεως Μητροπολίτης καλὰ ἔκαμεν ὁ συγγραφεὺς τῆς διατριβῆς καὶ δὲν μᾶς εἶπε πότε καὶ αὐτὴ ἐγεννήθη (σελ. 16.) διότι τὴν εὐρίσκομεν ὑπάρχουσαν ἤδη ἡλικιωμένην, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν Ἀ. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (Καν. ς.) Ἐρωτῶμεν. Ἄν ἡ εἰς ὀλίγας ὑπερεχούσας, ἐκκλησίας συγκέντρωσις (καθὼς λέγει σελ. 13 καὶ 17) τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως προῆλθεν εἰς κατάπαυσιν τῶν σχισμάτων, καὶ ἀποκατάστασιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ὁμονοίας, πῶς πάλιν ψέγει τοῦτον (καθὼς λέγει) τὸν ὀργανισμόν; καὶ μᾶς προβάλλει μάρτυρα καὶ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, ὡς ἐξελέγχοντα τὰς ἐκ τούτου τάχα τοῦ ὀργανισμοῦ προελθούσας ἔριδας τῶν Ἐπισκόπων; Ἀναφέρει τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γρηγορίου ἐκ τοῦ περὶ τῶν Ἐπισκόπων αὐτοῦ Ποιήματος. Ἄλλ' ἡμεῖς Ποίημα περὶ Ἐπισκόπων τοῦ Γρηγορίου δὲν γνωρίζομεν· ἔπειτα καὶ ἡ μαρτυρία τὴν ὁποίαν φέρει τάχα ἀπὸ τοῦτο τὸ Ποίημα, εἶναι γραμμένη εἰς ὕψος πεζόν. Πλὴν ἀλλ' ὁμῶς ἡμεῖς πιστεύομεν τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς τῆς διατριβῆς Ἐν μόνον ἐρω-

τῶμεν, ἂν ἡ λέξις Πατριάρχης ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ κυρίως συστηθέντος ἀξιώματος, ἠκούσθη μόλις κατὰ τὸ 440 (καθὼς προεῖπε), πῶς πάλιν ὁ θεῖος Γρηγόριος ἐτι κατὰ τὸ 380, εἰς τὴν ῥηθεῖσαν μαρτυρίαν τοῦ Ποιήματος, μνημονεύει Πατριαρχίας; λέγων « Πατριάρχας κληροῦσθαι (ὅτι δὲ μεταξύ τούτων τῶν Πατριαρχῶν, ἐννοεῖ πρῶτον τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ὁποίας ἦτο καὶ αὐτὸς Πατριάρχης, φανερόν.) Ταῦτα πῶς τὰ φιλιόνοι ὁ πατήρ τῆς Διατριβῆς;

Ερωτῶμεν. Ἄν (ὡς λέγει σελ. 15) ἡ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐπικρατείας διαίρεσις εἰς τέσσαρα ἢ πέντε Πατριαρχεῖα, (ὅσα θέλει ἄς μετῶ) ἀναφέρετο μόνον εἰς τὰς ἐντὸς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ὑπαρχούσας Ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς ἐκτὸς, ἢ Ἀφρικὴ λοιπὸν, τῆς ὁποίας ἡ ἐκκλησία ἀπέβριψε (καθὼς λέγει) τὸν τίτλον τοῦ Ἐξάρχου καὶ Πατριάρχου (καὶ ποῖα τάχα Σύνοδος Οἰκουμενικὴ τῆς τὸν ἐπέσπερεν), ἢ Ἀφρικὴ λοιπὸν ὑπῆρχεν ἐκτὸς τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐπικρατείας; Μήπως ἄρα γε καὶ τότε ἀνθοῦσεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἡ Αὐτοκρατορία τοῦ Μαρκίου;

Ερωτῶμεν Ἄν ἡ τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης Ἐκκλησία καὶ ἡ τῆς Ἀλεξανδρίας καὶ ἡ τῆς Ἀντιοχείας εἶχον τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς καὶ πρὸ τῆς Α. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθνη, παρομοίως δὲ ἐτιμάτο καὶ ἡ τῶν Ἱεροσολύμων Ἐκκλησία (τὴν ὁποίαν ἡ Β'. Σύνοδος ὀνομάζει Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ πρὸς τὸν Πάπαν Δάμασκον ἐπιστολῇ), ἂν καὶ αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ πατριαρχικά πρεσβεῖα ἐκηρύχθησαν ὑπὸ τῆς Β'. Οἰκουμενικῆς καὶ τῆς Δ'. τῆς ἐν Χαλκηδόνι, « Πανταχοῦ τῆς τῶν Ἀγγίων πατέρων ὄροις ἐπομένης » (Κανον. κή). Πῶς λοιπὸν (ὡς λέγει σελ. 15) καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Πατριαρχῶν μόνον καὶ καθ' ἑαυτοὺς οἱ χριστιανοὶ Αὐτοκράτορες εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ μετακινῶσι τὴν τοιαύτην τάξιν,

ἀνυψῶντες Ἐπισκοπὰς εἰς Ἀρχιεπισκοπὰς; κτλ. φέρει εἰς ἀπόδειξιν τὸν Κύπρου Ἐπίσκοπον, τὸν ὁποῖον ὅμως αὐτὸς πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν παράγραφον ὁμολογεῖ, ὅτι τὸν ἐκήρυξεν αὐτοκέφαλον ἢ Γ' Σύνοδος, ἐπεκύρωσε δὲ μόνον ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος (μὲ ὄλον ὅτι καὶ τοῦτο λέγει σαθρὸν διότι τὰ προνόμια τῆς Κύπρου δὲν τὰ ἐχάρισε πρώτη ἢ Γ' Σύνοδος, ἀλλὰ ἀνεκαθεν προϋπάρχοντα, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας πολεμούμενα, τὰ ἐβεβαίωσε καὶ τὰ διεκήρυξε (βλ. τῆς Γ. καν. ἦ). Φέρει παράδειγμα καὶ τὸν Ἰσθρίας, ἀλλὰ καὶ τοῦτον, αὐτὸς πάλιν εἶπεν, ὅτι ἀνηγόρευσε αὐτοκέφαλον ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος. Φέρει, τέλος, καὶ τὸν Βουλγαρίας, τὸν ὁποῖον λέγει ὅτι ἀνήγαγεν ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς Ἀρχιεπίσκοπον πατριαρχικὰ δικαιώματα ἔχοντα (τοῦτο λέγει μετριώτερον, διότι ἐν ταῖς προλαβοῦσι (σελ. 10) εἰπὼν, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνύψωσε τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς πατρίδος τῆς εἰς Πατριαρχεῖον, δὲν εἶπεν ἀλήθειαν) προθέτει δὲ πρὸς ἀπόδειξιν καὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐκ τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ διατάξεως, καὶ τί λέγει ὁ Ἰουστινιανός; Θεσπίζομεν τὸν κατὰ καιροὺς Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀ. Ἰουστινιανῆς ..... ἐν ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐπαρχίαις τὸν τόπον ἐπέχειν τοῦ Ἀποστολικοῦ Ρώμης θρόνου, κατὰ τὸν ὁρισθέντα (ἀνάγνωθι κατὰ τὰ ὁρισθέντα) ἀπὸ (ἀνάγνωθι ὑπὸ) τοῦ ἁγίου Πάπα Βιγιλίου κτλ.

Ἄν λοιπὸν ὅσα ὁ Ἰουστινιανὸς ἐκύρωσε διὰ θεσπίσματος προνόμια τῆς πατρίδος του, ὠρίσθησαν καὶ ταῦτα πρότερον ὑπὸ τοῦ Πάπα Βιγιλίου, συνοδικῶς χαρισαμένου τὸ αὐτοκέφαλον εἰς τὴν Ἀ. Ἰουστινιανὴν (ἥτις ὑπέκειτο τότε εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ρώμης), τοῦ λοιποῦ μένου, ὅσα εἶπεν ὁ φυλλαδοσυντάκτης περὶ τῆς ὑπερτάτης κυριαρχίας ὅτι εἶχεν ἐξουσίαν νὰ μετακινήθῃ δῆθεν αὐτογνωμῶς τὴν τάξιν τὴν ἐκκλησιαστικὴν;

Ἐρωτῶμεν πῶς μέλος ὄν τῆς Μιάς, Ἁγίας καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὀρθοδόξων ἀφίει ταύτην μόνον μὲ τὰ Θεῖα τῆς Πίστεως Δόγματα τοὺς δὲ περὶ τὴν πνευ-

ματικὴν αὐτῆς διοίκησιν θεμελιώδεις Αποστολικούς καὶ Συνοδικούς Ορους καὶ Κανόνας (τοὺς ὁποίους καὶ αὐτὸς ἀποδέχεται σελ. 20,) τοὺς θεωρεῖ ὡς μεταβαλλομένους πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰς περιστάσεις; (σελ. 17) πῶς λοιπὸν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τῆς ζ'. καὶ τριακόσιοι πενήκοντα τῆς ζ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου θεοφόροι Πατέρες θεσπίζουσιν ὅτι « ἀσπασίως τοὺς θείους Κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ ὁ λόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατούμεν, (τῆς ζ'. καν. α.) καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχάραττειν Κανόνας καὶ ἀθετεῖν (τῆς ζ' καν. β') ὁ δὲ πατὴρ τῆς διατριβῆς τοὺς μεταβάλλει καὶ τοὺς μετακινεῖ ὅπως θέλει. Δὲν ἐθέσπισε (προσθέτει) ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τὰς κατὰ τὸ διοικητικὸν μεταβολὰς καὶ ὁρθοθεσίας, ἀλλ' ἀφῆκε τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὴν πολιτικὴν Ἀρχὴν! Εὐμωρφα καὶ ἴσα ἴσα τὸ ἐναντίον πρὸς τὸν ἡ. κανόνα τῆς Γ. Οἰκουμενικῆς, ἣτις ἐθέσπισε « Σώζεσθαι ἱερά καὶ ἀβίατα τὰ ἐν ἑκάστῃ Ἐπαρχίᾳ προσόντα δίκαια » κτλ. « Εἶδέ τις (προστίθησι) μαχόμενον τύπον (Βασιλικὸν Διάταγμα) τοῖς νῦν ὠρισμένοις προσκομίσει, ἄκυρον τοῦτον εἶναι ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ πάσῃ καὶ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ». Τὸ νοστιμώτερον εἶναι, ὅτι καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του ἀντιφάσκει ὁ πατὴρ τῆς διατριβῆς. Ἡ δὲν εἶπεν εἰς τὸ πρῶτον του κεφάλαιον (σελ. 5) ὅτι « τὸ ἀξίωμα τοῖς Διοικητικῆς ὑπεροχῆς τοῦ Πατριάρχου (ἐπομένως δὲ καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Μητροπολίτου) ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων, καὶ μόνον ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης πολιτικῆς Ἀρχῆς; »

Ἐρωτῶμεν· διατὶ καταλαλεῖ τόσο πικρῶς τοὺς θεοφόρους Πατέρας « τινὲς (λέγει) ἐξ αὐτῶν παρατηροῦντες πόσα σκάνδαλα καὶ ταραχὰς ἐγέννησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡ συγκέντρωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, εἰς Μητροπολίτας καὶ Εξάρχους καὶ Πατριάρχας διὰ τὴν ἰδιοπολίτας καὶ φιλοδοξίαν τινῶν, μέμφονται ταύτην ὡς αἰτίαν αὐτῶν τῶν σκανδάλων, καὶ πύχοντα,

ποτέ μὴ ἤθελε γένει τοιαύτη τάξις, ἢ ταραξάσα τὴν ἀρχαίαν ἀδελφικὴν ἰσότητά τῆς Ἐκκλησίας»! (σελ. 17—18). Πῶς Κύριε; Οἱ Θεῖοι Ἀπόστολοι πρῶτον (καν. λδ') καί, ἔπειτα ὅλοι οἱ θεοφόροι πατέρες ὄλων τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν ἀρίων Συνόδων ἐθέσπισαν τὴν τοιαύτην συγκέντρωσιν, καὶ σὺ λέγεις, ὅτι τὴν ἔκαμαν διὰ τὴν ἰδιοτέλειαν καὶ φιλοδοξίαν τινῶν; οἱ θεῖοι Πατέρες αὐτῆς τῆς Α'. Συνόδου ὤρισαν τὰ ἀρχαῖα ἔθνη [τὰ κρεσθία τῶν Ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν] κρατεῖν ὁμοίως καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς Β'. Συνόδου [τῆς ὁποίας μέλος ἦν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος], καὶ σὺ ἴσα ἴσα αὐτὸν τὸν Θεολόγον Γρηγόριον μᾶς φέρεις ὅτι λέγει τὴν τοιαύτην συγκέντρωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἰτίαν καὶ πηγὴν σκανδάλων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ; Καὶ τί λέγει ὁ Θεολόγος; φέγει τὴν προεδρίαν ὄχι ἀπολύτως, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς προαιρέσεως τῶν καταχρωμένων καὶ κινούντων ταραχὰς διὰ τὴν προεδρίαν, εἶδὲ μὴ, διὰ τί καὶ αὐτὸς ἐδέχετο τὴν προεδρίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, γινόμενος αὐτῆς Ἀρχιεπίσκοπος, ἢ Πατριάρχης; Αὐτὸς αὐτὸς ὁ Γρηγόριος (λόγ. λ') τὸν Καισαρείας Ἀρχιεπίσκοπον ὠνόμαζε « Μέγαν Ποιμένα. τῆς λαμπρᾶς προκαθήμενον Μητροπόλεως, ὃν τίμιον ἴσμεν, κεφαλὴν γινώσκουμεν, ἅγιον καλοῦμεν [ὅπου παρατηρητέον, πῶς ἐκφράζει τὸν εἰρημένον ἀποστολικὸν κανόνα τὸ « ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κερφαλήν], καὶ ὁ Γρηγόριος ἐκατηγόρει ἀπολύτως τὴν προεδρίαν; εἶδὲ καὶ λέγει « εἶθε μὴ ἦν προεδρία », τοῦτο εἶναι λόγου σχῆμα συνειθισμένον εἰς ὅλους τοὺς συγγραφεῖς, ὡς ὅταν λέγουν, « εἶθε μὴ ἦν πλοῦτος, κάλλος, ἀξιώματα » κτλ. κατηγοροῦντες ὄχι τὰ θεῖα δῶρα, ἀλλὰ τὴν ἐν αὐτοῖς κατάχρησιν τῶν ἀσυνέτων ἀνθρώπων. Ὁ Γρηγόριος εἶπε πολλὰ καὶ κατὰ τῶν ἀναξίων Ἐπισκόπων καὶ κατὰ τῶν κακῶς συναγομένων Συνόδων, ἢ ψευδοσυνόδων, κατεφρόνει λοιπὸν καὶ τὸν ἐαθμὸν τοῦ Ἐπισκόπου, [ὅστις καὶ αὐτὸς τί ἄλλο εἶναι εἰμὴ πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπῆς;], καὶ τὰς ἱεράς Συνόδους, ἐν αἷς ἦτο καὶ

ἡ πρὸ αὐτοῦ γενομένη Α΄ Σύνοδος, καὶ αὐτὴ ἡ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του β΄ Οἰκουμενικῆ; Δὲν ὁμοιάζει τίχα ὁ πατὴρ τῆς διατριβῆς, ὅτι κινδυνεύει νὰ μᾶς παραστήσῃ καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ὡς σχεδὸν δικαιολογοῦντα τὴν ἀίρεσιν τῶν παλαιῶν Ἀκεφάλων; ἔπειτα καὶ αὐτὸς ὁ λόγιος, ἐν ᾧ τῶρα θέλει καθένα τῶν Ἐπισκόπων Αὐτοκέφαλον καὶ ἀνεξάρτητον, πῶς ἔπειτα θέλει δικαιολογήσει τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἑλλάδος εἰς ὑπερτάτην ἀρχὴν ἐκκλησιαστικὴν;

Ἐρωτῶμεν ἂν δὲν ἐνόησε τὸν κανὸνα ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει (σελ. 17 — 18). « Καὶ εἴτις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αὔθις καινισθεῖη, τοῖς πολιτικοῖς τύποις (διατάγμασι) καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἢ τάξις ἀκολουθεῖτω. » Διὰ τί δὲν ἐλάμβανεν εἰς χεῖρας τὸ Ἡπιάλιον τῶν Ἱερῶν Κανόνων, νὰ ἴδῃ, τί σημαίνει ὁ κανὼν (Ἡπιάλ. σελ. 112);

Ἐρωτῶμεν, τέλος, εἰς τὰ δύο του τὰ Ἡλίου φανώτερα πορίσματα (σελ. 19 — 20). α΄. Τί ποτιῖζει μὲ τὴν ἐκφρασίαν του τὸ α΄. του συμπέρασμα; Καὶ κατὰ τὸ δόγμα τῆς Πίστεως καὶ κατὰ τὴν τάξιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων (ἐννοεῖ βεβαίως τοὺς Ἱεροὺς αὐτῆς θεσμοὺς) δύναται βεβαίως νὰ ὑπάρχῃ καὶ Ἐκκλησία ὀρθοδόξων αὐτοκέφαλος. Καὶ μαρτυροῦσιν κί πασίγνωστοι αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι. Ἄλλ' αὐτὸς τί λέγει; « δύναται νὰ κυβερνᾶται παντὸς Κράτους ἡ Ἐκκλησία ὑπὸ ἰδίᾳ ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, χωρὶς νὰ ὑπόκειται εἰς Πατριάρχην. — παντὸς Κράτους; Καὶ πῶς; δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ καὶ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία κειμένη εἰς τὸ Κράτος τὸ αὐτὸ (καθὼς ἡ τῆς Κύπρου), ἐν ᾧ καὶ οἱ Πατριάρχαι; δύναται βεβαίως νὰ κυβερνᾶται ὑπὸ ἰδίᾳ ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς ἄλλ' ὅταν κυβερνᾶται οὐχὶ κατὰ τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς θεσμοὺς, δύναται ἀράγε νὰ φυλάττῃ τὴν ὁποίαν λέγει « τάξιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων; — β!). Καὶ ἡ ἐν τῇ Ἑλλάδι ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔστω ἀνεξάρτητος καὶ αὐ-

τοκέφαλος. Θεῖον τὸ δῶρον, καὶ ὅλοι τὸ ἀσπαζόμεθα διὰ τὸ καλὸν καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' ἐρωτῶμεν, ἐκτρυχθῆ ἄρά γε αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος «πρὸς τὸ παράδειγμα (καθὼς λέγει) τῆς Ὁμοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ῥωσσίας, τῆς Οὐγγαρίας» (ἤθελε νὰ εἴπῃ τῆς Καρλοβίτζης) «τῆς Κύπρου,» κτλ ; Καθὼς δὲ ἐγένεεν ἡ κήρυξις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς, ἐφυλάχθησαν ἄρά γε αἱ κανονικαὶ καὶ τῆς Ἐκκλησίας διατάξεις πιστῶς (καθὼς λέγει) καὶ ἀπαρασαλεύτως;

Ἔρχεται καὶ εἰς τὴν σχέσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς πρὸς τὴν πολιτικὴν Ἀρχὴν προσημαίνεται πολλὰ καὶ περιττὰ, καθὼς τοῖς πᾶσι γνωστὰ (σελ. 20—22). Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ τὸν ἐρωτῶμεν διὰ τί δὲν εὐχαριστήθη εἰς ὅσα περὶ τῆς ὑποταγῆς ἀπεφάνθησαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Ἅγιοι Πατέρες, ἀλλ' ἐπρόσθεσε καὶ τὸ «οἱ χριστιανοὶ συγγραφεῖς; Ποίους τούτους ἔνοσε; — Καὶ ἄλλα. Πῶς οἱ Αὐτοκράτορες, ἀφ' οὗ ἐχριστιάνισαν καὶ παρουσιάσθησαν προστάται τῆς Ἐκκλησίας ἐπροχώρησαν καὶ πέραν τοῦ δέοντος (καθὼς λέγει) καὶ εἰς τὰ ἔνδον τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιφυλάξαντες εἰς ἑαυτοὺς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱεραρχίᾳ; (σελ. 22). Ταῦτα τί σημαίνουν; ἐρωτῶμεν μήπως οἱ ὀρθόδοξοι Αὐτοκράτορες ὁμοίαζαν τοὺς Μωαμεθανοὺς Καλίφας τῆς Αἰγύπτου;

Ἐρωτῶμεν. Πότε καὶ πῶς ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐκτρυχθῆ τοιοῦτος; ὠνόμασεν οὗτος αὐτὸς ἑαυτὸν (μὴ γὰρ τὸν ἐχειροτόνησεν ἡ Ἐκκλησία;) Ἐπίσκοπον τῶν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἐξήγησεν ὁ Εὐσέβιος τὴν ἐπωνυμίαν, εἰπὼν ὅτι «τῶ ὄντι καὶ ἐπεσκόπει τοὺς ἀρχομένους ἅπαντας. Προὔτρεπέ τε, ὅση δύναμις, τὸν εὐσεβῆ μεταδειώκειν βίον.» — Ταῦτα δὲ τί ἄλλο δηλοῦσι; παρ' ὅτι ὁ Μ. Κωνσταντῖνος κατὰ τοῦτο ὠνόμασεν ἑαυτὸν ἐπίσκοπον, καθότι ἐπεσκόπει βασιλικῶς συνεισφέρων, ὡς ἐκ τῆς ἐξουσίας, πρὸς αὔξησιν καὶ στήριξιν καὶ ἡσυχον κατάστασιν καὶ εὐταξίαν τῆς διὰ τριῶν αἰῶνων διωκομένης ἐκκλησίας; Ἀλλὰ ὁ φυλλαδογράφος

μᾶς παρέστησε τὸν Μ. Κωνσταντῖνον, ἔχοντα τὴν διοίκησιν τῶν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας, ὄχι ὡς ἔφορον καὶ ἐπιτηρητὴν καὶ προσά-
 την αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὡς αὐτόχρημα κεφαλὴν καὶ
 ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, αὐτεξουσίως διοι-
 κοῦντα τοὺς Ἐπισκόπους· αὐτοὺς δὲ τοὺς ἔκλεισεν εἰς τὰ ἐντὸς
 τοῦ ναοῦ, μόνον νὰ ἱερουργῶσι καὶ νὰ διδάσκωσι τὸν λαόν. Περὶ
 δε τοῦ ποιμνίου, (εἰς ὃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο αὐτοὺς Ἐπισκό-
 πους, ποιμῆνιν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ) πῶς διαγεί, καὶ ἂν φυ-
 λάττη τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν
 καὶ ἐκκλησιαστικούς θεσμούς, περὶ τούτου νὰ μὴ δύνανται
 μήτε γὰρ νὰ εἴπωσι, ἂν δὲν λάβωσι τὴν ἄδειαν ἐκ τῆς
 ἐξουσίας! Καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν φαίνεται τῷ ὄντι, ὅτι τοι-
 οῦτος βαρὺς δεσπότης ἐβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκεῖνος
 ὁ ἰσαπόστολος τῶν χριστιανικῶν Βασιλέων πατήρ! διότι
 παρουσιασας εἰς τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον « οὐ
 πρότερον, ἢ τοὺς ἐπισκόπους ἐπινεῦσαι ἐκ ἁθίζε » καὶ
 διότι ἐθεώρει τοὺς ἐπισκόπους « οἷον πατέρας, ἢ καὶ μᾶλ-
 λον προφήτας Θεοῦ, πάση περιέπων τιμῇ· καὶ διότι τοὺς
 παρεκάλει νὰ φυλάττωσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν
 ἐπιστήμην (εὐταξίαν) κατὰ τοὺς Ἀποστολι-
 κοὺς καὶ Ἐκκλησιαστικούς Κανόνας· καὶ διότι
 ἐθεώρει τῶν ἁγίων Συνόδων τὰς ἀποφάσεις ὡς θείας ἐντολάς,
 λέγων « Πᾶν ὅ,τι ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν Ἐπισκόπων συνεδρίοις
 πράττηται, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν ἔχει τὴν ἀνα-
 φοράν, » καὶ διότι, τέλος, ὠμολόγει « τοῖς Ἱερεῦσι παρὰ
 Θεοῦ δεδύσθαι τὴν ἐξουσίαν, ἵνα κρίνωσι [κατὰ τὰ πνευ-
 ματικά] καὶ τοὺς Βασιλεῖς. »

Ἐρωτῶμεν. Ἄν « τοῦτό ἐστι τῆς ἐκκλησίας ἔνωσις, μίαν
 πίστιν ἔχειν καὶ ἀγάπην, ὁμογνώμονά τε εὐσέθειαν περὶ
 τὸν παγκρατῆ Θεὸν διατηρεῖν [καθὼς λέγει ὀρθῶς ἐκ τοῦ
 Χρυσοστόμου σελ. 25], ἢ τοιαύτη λοιπὸν ἔνωσις τῶν Ἐκ-
 κλησιῶν πῶς διατηρεῖται. καὶ πῶς ἀποδείκνυται ἄλλως πᾶ-
 ρεῖ μὲ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν, διεξαγομένην κατὰ τοὺς
 αὐτοὺς κανόνας καὶ θεσμούς;

Ἐρωτῶμεν. Ἄν αἱ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀποφάσεις

δὲν ἰδύναντο νὰ λάβωσιν ἄλλως ἰσχὺν νόμου, καὶ νὰ κοινοποιηθῶσιν, εἰμὴ πάντοτε διὰ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς βασιλικῆς [καθὼς λέγει σελ. 25], αἱ τῶν Θεῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν τοπικῶν Συνόδων ἀποφάσεις, καὶ τῶν μερικῶν Ἀγίων Πατέρων οἱ Κανόνες [καθὼς οἱ τοῦ Μ. Βασιλείου κτλ.] μὲ ποίαν ἐγκρισιν βασιλικὴν ἐκοινοποιήθησαν καὶ ἐκράτησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; Καὶ πρὶν ὁ Εὐσεβέστατος Ἰουστινιανὸς θεσπίσῃ «Τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων Συνόδων τὰ ἔξιν νόμων ἐπέχειν», μήπως δὲν ἐπέιχον καὶ πρὶν αὐτοῦ;

Ἐρωτῶμεν. Εἰς ποίους ἄλλους, εἰμὴ τοὺς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀφορισθέντας αἵρετικούς ἐκκλησιαστικούς ἐπέβαλλον σωματικὰς κολάσεις οἱ ὀρθόδοξοι Βασιλεῖς; [σελ. 25]. ἢ μήπως καὶ τότε οἱ κληρικοὶ ἐσύροντο καὶ ἐρίπτοντο εἰς τῶν κακούργων τὴν φυλακὴν καὶ μόνον, διότι δὲν ὀρκυδοτοῦσαν;

Εἰς τὴν 26 σελίδα ἀφίνομεν τὸν αὐτοσχέδιον διατριβογράφον ἀπορῶντα, καὶ μὴν εὐπορῶντα νὰ καταλάβῃ, πῶς πολλακίς καὶ οἱ Αὐτοκράτορες ἀπεφάσιζαν ὅλως ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ πῶς πάλιν οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ αἱ Σύνοδοι ἀπεφάσιζον ὑποθέσεις ἀνηκούσας εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τύπον τῆς Διοικήσεως. Καὶ ὅμως ἵστερον ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀπορίαν συμπεραίνει ὁ ἄνθρωπος ὡς βέβαιον, ὅτι οἱ Αὐτοκράτορες ἐπεφύλαξαν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἱεραρχίᾳ.

Ἀλλὸ ἐρωτῶμεν. Ποῦ εὔρεν, ὅτι οἱ βασιλεῖς ὄριζαν τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐορτάς; ἢ τὴν ὁποίαν ἀναφέρει πρὸς ἀπόδειξιν διατάξεις τοῦ Βασιλέως Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ διορίζει, ἄχι τὰς ἐορτάς, ἀλλ' εἰς ποίας ἐορτάς νὰ μὴν ἀνοίγωσι τὰ δικαστήρια. Ταύτας λέγει τῶν ἡμερῶν ἀπράκτους, ὡς μὴ δαμῶς δι' ὅλου τοῦ αὐτοῦ διιστήματος συνίστασθαι δικαστήριον ὅστις θέλει, ἄς ἰδῇ τοῦ Μανουὴλ ταύτην τὴν νεαρὰν, τυπωμένην εἰς τὸν ἀπὸ

πέρυσι πολλά συνειθισμένον εἰς τὴν πόλιν μας Λεουγκλί-
βιον (σελ. 160.)

Καὶ τοῦτο ἐρωτῶμεν. Ποῦ εὔρεν, ὅτι, περὶ συνοικεσίων καὶ
διαζυγίων ἐνομοθέτουν οἱ Αὐτοκράτορες καὶ διέτατταν τὴν ἐκ
τέλειον εἰς τοὺς Πατριάρχας; (σελ. 27). Τὸ ὅποῖον ἀναφέ-
ρει πρόσταγμα τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου ἐξεδόθη, ἀφ' οὗ πρῶ-
τον τὸ περὶ τοῦ εἰρημένου ἀμφιβόλου συνοικεσίου ζήτημα
ἀνεφέρθη συνοδικῶς ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου, συνεδρευ-
όντων Μητροπολιτῶν ἱκανῶν, παρισταμένων καὶ δεσποτικῶν
ἀρχόντων, καὶ συνδικάσαντος ὕστερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Βασι-
λέως ἅμα τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, καὶ τὰ ἀμφιβόλα ἐρμηνεύσαν-
τος, καὶ οὕτω γενομένης κρίσεως καὶ ἀποφάσεως περὶ τοῦ
γαμικοῦ τούτου συναλλάγματος τοῦ Βάρδα τοῦ Ξηροῦ [Βλ.
Λεουγκλ. σελ. 138, καὶ 215]. Ἄλλ' ὡς φαίνεται
ταύτην τὴν περὶ συνοικεσίων ἀπόλυτον ἐξουσίαν τῶν Αὐ-
τοκρατόρων ἐσυμπέρανεν ὁ πατὴρ τῆς διατριβῆς ἀπὸ τοῦ
Χρυσόβουλλον Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου, ὅστις ἐπικυρῶν
τὰς περὶ ἀθεμίτων γαμῶν συνοδικὰς ἀποφάσεις ἀνεκήρυξεν
ὅτι "ὁ ἀντιπίπτων ταύτῃ τῇ Θεῷ καὶ συνοδικῇ κρίσει,
τῆς ἡμετέρας πίστεως προσανατρέπει τοὺς οἰακας, καὶ ἀνα-
θέματι καθυποβέβηται, καὶ ἀποκέρυκτος τῆς Μεγάλης Ἐκ-
κλησίας ἀποκαθίσταται, καὶ ἀντιπράττων τοῖς Κανόσι καὶ ἀ-
ανατρέπων τούτους καὶ διασαλεύων ἀπάνθρωπός τε καὶ πα-
ρανομώτατος," (Λεουγκλ. σελ. 121). "Ἡ τὴν ἐσυμπέρανεν ἀπὸ
τὸν ἀφορισμὸν ἐκεῖνον, διὰ τοῦ ὁποῖου συνοδικῶς ὁ Πατριάρ-
χος Νικόλαος ἀφώρισε τοῦ Αὐτοκράτορος Λέοντος τὴν τε-
τραγαμίαν Λεουγκλ. σελ. 104)! κ. τ. λ. κ. τ. λ.

Ερωτῶμεν Διὰ τί, ἐν ᾧ ἀναφέρει παροδικῶς τοῦ Ἁγ-
γέλου Ἰσαακίου τὸ πρόσταγμα (σελ. 27) δὲν ἐνθυμήθη,
ὅτι "ἐφεξόμενον μὲν ἐστὶ τῷ Βασιλεῖ ἀνάγειν τὰς Ἐπισκο-
πὰς εἰς Μητροπόλεις (ὑποκειμένας ὅμως πάντοτε εἰς ἄν
καὶ πρότερον ὑπέκειντο Πατριαρχικὸν θρόνον), ἀλλ' ὅμως
καὶ ἡ τοιαύτη πάλιν βασιλικὴ διάγνωσις ἐπὶ Ἀλεξίου
Κομνηνοῦ ἀπεφασίσθη "καὶ τῆ πα ρ ο υ σ ῖ α τ ῆ ς τ ὅ τ ε
σ υ ν δ ι α γ ν ω μ ο ν ο ὕ σ η ς Σ υ ν ὄ δ ο υ,"; Διὰ τί δὲν πα-

ρετήρησε καὶ τοῦ αὐτοῦ Κομνηνοῦ “ τὸ ἀπὸ τῶν
θείων Κανόνων δέοσι; οἷς [λέγει] ἵνα μὴ περιπέσῃ
πολλάκις ὁ Βασιλεὺς, ἐφίησι καὶ τοῦτο τῷ κατὰ καιροῦς
Ἀγιωτάτῳ Πατριάρχῃ μὴ ἄλλως καταστρωννύειν τὸ παρ
οιουδήτινος προσκομιζόμενον πιττάχιον χάριν Προεδρίας
τῆς οἰασοῦν Ἐκκλησίας, μηδὲ τὸν προεστῶτα αὐτῆς τοῖς
Ἀρχιεπισκόποις καὶ Μητροπολίταις συγκαταλέγεσθαι, εἰμὴ
ὁ Πατριάρχης περὶ τούτου ἀνευῆγκων τῇ Βασιλικῇ ἐξου-
σίᾳ, καὶ τὰ περὶ τῶν θείων κανόνων ἀναδιδάξαι, μάθη,
ὡς κατὰ τὸ ἐφειμένον οἴκοθεν ὁ Βασιλεὺς ἐξ εὐλόγου
προφάσεως τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν τιμὴν ἐχαρίσατο, [Δεουγκλ
σελ. 131 — 132].

Ερωτῶμεν διατὶ ἐν ᾧ μετέγραψεν ἐκ τοῦ Βουλγαρίας
Δημητρίου τοῦ Χωματινοῦ πλὴν ζωγραφίαν τῆς αὐτοκρα-
τορικῆς ἐξουσίας, δὲν παρετήρησεν, ὅτι, ἀφ' οὗ εἶπεν ὁ
Χωματινὸς μὲ τὴν παραδοξολογίαν του ἐκείνην, ὅτι ὁ
Βασιλεὺς πλὴν μόνου τοῦ ἱεραουργεῖν τὰ λοιπὰ ἀρχιερατι-
κὰ προνόμια σαφῶς εἰκονίζει ἐπρόσθεσεν εὐθὺς, „ ἐφ'
οἷς πράττει νομίμως καὶ Κανονικῶς; “ Ἄς
πράττῃ λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς νομίμως καὶ Κανον-
ικῶς, καὶ ἄς εἰκονίξῃ, ὅσον θέλει (κατὰ τὸν
Χωματινὸν) τὰ Ἀρχιερατικὰ προνόμια. Δὲν ἦτον ἄρα γε
καλῆτερον νὰ μάθῃ ὁ φυλλαδογράφος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ οὐποῦ
ἀναρῆσει Ἰσαακίου τὸ διάταγμα, πῶς ἐπεστάτει ὁ Βασι-
λεὺς εἰς δίκας Ἐπισκόπων; “ *Συνάμα* (λέγει) τῷ ἁ-
γιωτάτῳ μου Δεσπότη καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ [με-
τακαλεσάμενος καὶ τοὺς ἑτέρους ἀγιωτάτους Πατριάρχας]
ὡς καὶ τὴν τοῦ ἐπιστημονάρχου τάξιν λαχούσης τῆς Βα-
σιλείας μου, παρὰ τοῦ ταύτην χρῆσαντός τε καὶ βασι-
λεύσαντος, καὶ ἐφειμένον ἐχούσης διορθοῦσθαι τὰ παρὰ
τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας γινόμενα „ — Καὶ μὴ θελούσης παραβραύεσθαι τοὺς Ἐκκλησια-
στικούς θεσμοὺς, καὶ τὰς Ἀποστολικὰς καὶ Συνοδικὰς πα-
ραδόσεις καὶ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας αὐτῶν „ κτλ. (Δεου-
γκλ. σελ. 169 — 174). Ἰδοὺ ποῦ ἐπεστηρίχτο ὅλη ἡ

ἐξουσία τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπι-
στασίας τοῦ Ἀυτοκράτορος.

Ἐν σελ. 29. Εὕρισκει λίαν περίεργον τὴν
νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐν ἣ νομοθετεῖ περὶ
ἐκκλησιαστικῶν διαφόρων κεφαλαίων, καὶ διατάτ-
τει πῶς νὰ γίνεται ἡ ἐκλογή τοῦ Ἐπισκόπου » κτλ.
Καὶ λοιπὸν, ἐρωτῶμεν, πρὶν νομοθετήσῃ ταύ-
την τὴν διάταξιν ὁ Ἰουστινιανὸς, δι' ὧν
πέντε αἰῶνων δὲν εἶχε νόμους καὶ Κανόνας τεθε-
σπισμένους ἢ Ἐκκλησία, μήτε πῶς ἐκλέγονται, μήτε
πῶς χειροτονοῦνται οἱ ἐπίσκοποι. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ
λίαν περίεργον. Μεγάλην βέβαια ῥοπήν (βοήθειαν)
τοῖς Κανόσιν οἱ φιλευσεβεῖς ἐκπορίζουσι νόμοι τῶν
βασιλέων· ἀλλ' οὐχὶ καινὰ νομοθετοῦντες, « συν-
τρέχοντες δὲ τοῖς Κανόσι » κτλ.

Μᾶς εἶπεν εἰς τὸ ὑπὲρ (σελ. 30) « ὅτι καὶ
αὐτὸ τὸ ἀφορίζειν αὐθαρέτως δὲν τὸ ἄφινον οἱ Βα-
σιλεῖς εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐπισκόπων καὶ πρεσβυ-
τέρων· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐκώλυον » καὶ φέρει μαρ-
τυρίαν ἐκ τῆς νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ ὁποία
διατάσσει τίς « Πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυ-
τέροις ἀπαγορευόμεν ἀφορίζειν τινα — πρὶν ἢ ἡ
αἰτία δεῖχθῇ, δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ
Κανόνες τοῦτο γενέσθαι κελεύουσιν »
Ὅταν λοιπὸν κελεύσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Κανόνες, ἀ-
φορίζουσιν οἱ Ἐπίσκοποι τὸν ἐνοχον ἐκ τῆς ἐκκλη-
σίας καὶ οἱ Βασιλεῖς δὲν ἐκώλυον. Ἀφορισμὸν δὲ αὐ-
θαίρετον (καθὼς λέγει) οὐδέποτε ἀποδέχεται ἡ
ὀρθόδοξος Ἐκκλησία.

Τελευταῖον μᾶς λέγει, ὅτι οἱ Ἀυτοκράτορες θε-
σπίζοντες τοὺς τοιοῦτους νόμους αὐτογνωμό-
ως, τοὺς ἐστελλον εἰς τοὺς Πατριάρχας κυριαρχι-

κῶς κτλ. τὸν λέγομεν καὶ ἡμεῖς ὅτι ἀπατάται. Ποτὲ οἱ εὐσεβεῖς Αὐτοκράτορες δὲν ἐθέσπιζον περὶ ἐκκλησιαστικῶν αὐτογνωμόνων νόμους, καὶ τούτους ἐναντίον τῶν θείων Κανόνων. ἐξ ἐναντίας οἱ αἰοῖδιμοι ἐκεῖνοι, ἐθέσπιζον « νόμων τάξιν ἐπέχειν τοὺς ἐκκλησιαστικούς Κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων Συνόδων ἐκτεθέντας, ἢ βεβαιωθέντας », ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων, δηλαδή, λαθῶς εἶναι οἱ Κανόνες τῶν τοπικῶν Συνόδων, καὶ τῶν κατὰ μέρος Πατέρων. » τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων Συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς θείας γραφάς δεχόμεθα » — καὶ « Δεχόμεθα τὰς ἁγίας ἑπτὰ οἰκουμενικὰς Συνόδους, ὡς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον — καὶ οἱ τοῖς Κανόσιν ἐναντιούμενοι πραγματικοὶ τύποι (διατάγματα καὶ νόμοι βασιλικοὶ) ἄκυροί εἰσι — Καὶ « μὴ κατὰ τὰ θεῖα (Βασιλικὰ) γράμματα ἢ πραγματικούς τύπους τὰ τῶν ὀσιωτάτων Ἐπισκόπων προβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Κανόνας τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων νομοθετηθέντας — Κατὰ τῶν κανόνων πραγματικὸν μηδὲν ἰσχύσει. Ὅλα τὰ πραγματικὰ ἀργήσει. Οἱ Κανόνες κρατεῖταισαν (βλ. Πηδιάλ. προλεγ. σελ. 16. — 17.), Ἰδοὺ τίμιε Πάτερ τῆς διατριβῆς ὅλαι αἰβάσεις τῶν σχέσεων τῆς ἐκκλησιαστικῆς πρὸς τὴν πολιτικὴν Ἀρχήν. τ' ἄλλα, ὅσα γράφει εἰς τὸ τέλος ἡ διατριβῆ, τοῦ τὰ χαρίζομεν.

Σ. Ζ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000051038

